



**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: UATV – narzędzie dyplomacji publicznej czy propagandy zewnętrznej?
Analiza serwisu internetowego ukraińskiego państwowego kanału telewizyjnego

Author: Robert Rajczyk

Citation style: Rajczyk Robert. (2020). UATV – narzędzie dyplomacji publicznej czy propagandy zewnętrznej? Analiza serwisu internetowego ukraińskiego państwowego kanału telewizyjnego. "Zeszyty Prasoznawcze" T. 63, Nr 2 (2020), s. 111-126, doi 10.4467/22996362PZ.20.016.11906



Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).



UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH



Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego



Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

UATV – NARZĘDZIE DYPLOMACJI PUBLICZNEJ CZY PROPAGANDY ZEWNĘTRZNEJ? ANALIZA SERWISU INTERNETOWEGO UKRAIŃSKIEGO PAŃSTWOWEGO KANAŁU TELEWIZYJNEGO

Robert Rajczyk

 orcid.org/0000-0003-2848-4775

Institut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej
Uniwersytet Śląski w Katowicach

ABSTRACT

UATV as a Tool of an External Propaganda. The Analysis of the Ukrainian State News Channel

The article presents the results of detailed analysis of the UATV – Ukrainian state news channel addressed to foreign audiences. The research is carried out in the context of the operational activity of television with international coverage, using *desk research* as well as the analysis of the content of messages published in 2019 on UATV’s website about the conflict in the Donbas area and the annexed Crimea. Both issues polarize Ukrainian society primarily in the aspect of nationality identification. Due to the special status of UATV as a television channel that has been fulfilling the information purposes of the Ukrainian state, it shall be considered as a propaganda tool rather than a channel of public diplomacy.

Keywords: UATV, propaganda, international broadcasting, Donbas, public diplomacy, Crimea

Wprowadzenie

Trwający od kwietnia 2014 roku konflikt zbrojny we wschodniej Ukrainie na obszarze części obwodów donieckiego i ługańskiego daje asumpt do refleksji naukowej nad zagadnieniami oddziaływania propagandowego, ich formą oraz efektywnością. Rosyjskie sukcesy w zakresie skuteczności działań propagandowych wobec ludności Autonomicznej Republiki Krymu anektowanej do Federacji Rosyjskiej

po przeprowadzeniu operacji psychologicznych i referendum kwestionowanego pod względem prawnomiędzynarodowym doprowadziły do podjęcia przez państwo ukraińskie przedsięwzięć mających na celu ochronę ukraińskiej przestrzeni informacyjnej, zniwelowanie rosyjskiej przewagi informacyjnej oraz implementację własnej narracji w zakresie komunikowania o sytuacji na okupowanym Krymie i o tzw. wojnie w Donbasie¹. W odniesieniu do tych obszarów oddziaływania wskazać należy również na konieczność uzyskania poparcia społecznego w prowadzonym konflikcie, które jest funkcją poziomu integracji społecznej i narodowej. Wydarzenia 2014 roku związane z rosyjską agresją na Krym oraz operacja ukraińska w Donbasie² skonsolidowały społeczeństwo ukraińskie w aspekcie narodowym³ (Bekeshkina 2017, s. 31). Jednym z narzędzi konsolidacji społecznej w przestrzeni informacyjnej jest państwowy kanał telewizyjny Ukraine Tomorrow (UATV) funkcjonujący

- 1 Mianem tym określa się działania zbrojne zapoczątkowane w kwietniu 2014 r. na części graniczących z Federacją Rosyjską obwodów ługańskiego i donieckiego, prowadzone przez zorganizowane grupy prorosyjskich separatystów wspieranych nieformalnie przez wojsko rosyjskie przeciwko legalnym władzom ukraińskim. Konflikt doprowadził do utworzenia samowładnych tzw. Donieckiej i Ługańskiej Republik Ludowych (jedna trzecia obszaru obu obwodów). Ich przedstawiciele wraz z reprezentantami Ukrainy, Rosji i OBWE podpisali zawieszenie broni (tzw. porozumienie mińskie) we wrześniu 2014 r. i ustanowili tym samym misję obserwacyjną OBWE. Obecnie władze w Kijowie nie kontrolują obszarów zajętych przez separatystów, których przywódcy podporządkowani są politycznie stronie rosyjskiej. W obu samowładnych republikach ukształtował się model gospodarki centralnie sterowanej opartej na bezprawnie zawłaszczonym przemyśle, nielegalnej wymianie handlowej i rosyjskim wsparciu ekonomicznym wobec ukraińskiej blokady handlowej.
- 2 Chodzi tutaj o Operację Połączonych Sił – działania wojskowe koordynowane przez Siły Zbrojne Ukrainy i realizowane we współpracy z siłami porządkowymi w części obwodów donieckiego i ługańskiego na wschodzie Ukrainy, gdzie funkcjonują samowładne Doniecka i Ługańska Republiki Ludowe. Status prawny operacji sił ukraińskich reguluje specjalna ustawa o polityce państwa dla zabezpieczenia suwerenności Ukrainy na tymczasowo okupowanych terytoriach obwodów donieckiego i ługańskiego; por. Zakon Ukrainy „Pro osoblyvosti derzhavnoy polityky iz zabezpechennya derzhavnoho suverenitetu Ukrainy na tymchasovo okupovanykh terytoriyakh u Donets’Kiy ta Luhans’Kiy oblastyakh (Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR) (2018), no. 10, st. 54.
- 3 Kwestia identyfikacji narodościowej na Ukrainie może być rozpatrywana w kategoriach językowych oraz religijnych. Jednakże podział ten nie wyczerpuje problematyki, choć czynnik kulturowy ma znaczenie najbardziej istotne. Najogólniej dla uproszczenia przekazu wskazać należy na identyfikację ukraińską związaną z posługiwaniem się językiem ukraińskim jako prymarnym oraz przynależnością do Kościoła Prawosławnego Ukrainy (następca prawny Ukraińskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego oraz Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego Patriarchatu Kijowskiego). Druga kategoria identyfikacyjna odnosić się będzie do funkcjonowania w rosyjskim kręgu kulturowym oraz uznania prymatu Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej Patriarchatu Moskiewskiego. Ostatnia kategoria w tak zarysowanym podziale obejmuje osoby o mieszanej tożsamości identyfikujące się jako rosyjskojęzyczni obywatele Ukrainy, często też posługujący się tzw. surżykiem – językiem mieszanym z gramatyką i wymową ukraińską, ale dominującym słownictwem rosyjskim, określanym niekiedy także mianem gwary miejskiej – i charakteryzujące się nostalgią wobec okresu istnienia Ukrainy w składzie ZSRR. Identyfikacja narodowa na Ukrainie oparta jest zatem o kryteria etniczne oraz kulturowe.

w ramach przedsiębiorstwa państwowego „Multimedialna platforma nadawcza Ukrainy” (Zakon Ukrainy Pro systemu inomovlennya Ukrainy 2016).

Artykuł zawiera analizę teoretyczno-empiryczną, której celem jest ustalenie, czy zawartość kanału informacyjnego stanowi narzędzie realizowania dyplomacji publicznej, czy raczej pełni funkcje propagandowe, stając się narzędziem oddziaływania propagandowego Ukrainy. Kontekst teoretyczny badań wyznaczyły teorie propagandy oraz dyplomacji publicznej, z uwzględnieniem zależności zachodzących pomiędzy oboma wskazanymi sposobami komunikowania społecznego, determinowanymi medialnym transferem treści. Badania zrealizowano metodą analizy zawartości opublikowanej na stronie internetowej kanału w zakresie dwóch wydań, które w istotny sposób oddziaływały na politykę wewnętrzną oraz zewnętrzną Ukrainy, tj. wojny w Donbasie oraz aneksji Krymu.

Badanie nie jest analizą dyskursu, a wnioski z poniższej analizy wpisują się w nurt badań nad zjawiskiem instytucjonalizacji działań propagandowych oraz dyplomacji publicznej.

Propaganda jako kategoria badawcza. Ujęcie syntetyczne

Propaganda towarzyszy człowiekowi od czasów prehistorycznych. Petroglify czy też malowidła skalne z okresu paleolitu stanowią ówczesne formy propagandowe (Rajczyk 2019, s. 17). Do obiegu naukowego propaganda trafiła jednak dopiero w latach trzydziestych XX wieku. Badania nad propagandą na świecie koncentrują się w nurtach politologicznym oraz psychologicznym i socjologicznym.

Nurt psychologiczny w badaniach nad propagandą obejmuje zagadnienia związane z behawioralnym aspektem oddziaływania propagandowego na odbiorcę w schemacie: bodziec–reakcja. W tym kontekście interesujący jest „model wszechmocy propagandy” Siergieja Czachotina, wykorzystujący opisane przez Iwana Pawłowa odruchy warunkowe poprzez uporczywe i wielokrotne powtarzanie treści ideologicznych kojarzonych z tzw. popędami Zygmunta Freuda (Lakomy 2019, s. 46–47). Teoria takiego oddziaływania opiera się na założeniu jednakowej reakcji zbiorowej odbiorców. Chodzi bowiem o to, jak zauważa William W. Bidelle, że „pod wpływem propagandy każda jednostka zachowuje się tak, jak gdyby jej reakcje były wynikiem jej własnej decyzji. Wiele jednostek można zmusić do takiego samego zachowania, przy czym każdą pozornie kierują jej własne sądy” (cyt. za: Lakomy 2019, s. 44). Garth S. Jowett i Victoria J. O’Donnell definiują propagandę jako „celowe, systematyczne działanie zmierzające do kształtowania przekonań, manipulowania postawami i kierowania zachowaniami zgodnymi z oczekiwaniami propagandzisty”, w którym to „celowa i systematyczna próba kształtowania percepcji, manipulowania myślami i bezpośrednimi zachowaniami podejmowana jest po to, by osiągnąć reakcje zgodne z pożądanymi intencjami propagandzisty” (Jowett, O’Donnell 1999, s. 6–11).

Bogusława Dobek-Ostrowska, odnosząc się z kolei do socjologicznego aspektu definiowania propagandy, wskazuje, że „[w]spólną cechą większości analiz w nurcie

socjologicznym jest to, że dotyczą zachowań grup społecznych, struktury zbiorowości, funkcji propagandy w systemach społecznych oraz podkreślają i badają rolę środków masowego przekazu w procesach propagandowych” (Dobek-Ostrowska 1999, s. 25). W tym ujęciu celem propagandy będzie sterowanie postawami zbiorowości (Lasswell 1927, s. 627–629).

Politologiczne ujęcie propagandy koncentruje się z kolei na traktowaniu jej jako instrumentu kształtowania opinii publicznej lub jako procesu kontroli przepływu informacji. Można zatem przyjąć, iż propaganda to niekonsensualna forma komunikacji o charakterze perswazyjnym, której celem jest uzyskanie pożądaných przez dysponenta propagandowego zachowań u odbiorców, tj. podjęcia lub zaniechania działań (Rajczyk 2019, s. 132). W tym kontekście propagandę definiował Edward Bernays, utrzymując, iż jest to kształtowanie wydarzeń [w tym ich kreowanie – przyp. R.R.], aby wpływać na sposoby postrzegania przedsięwzięć, idei lub grup społecznych. Innymi słowy, według tej interpretacji propaganda to narzędzie wytwarzania społecznego przyzwolenia (Bernays 1928, s. 25–26). Koncentruje się owo przyzwolenie w formie fabrykowania przyzwolenia oraz kreowania informacji (Lakomy 2019, s. 11). Propaganda w znaczeniu narzędzia kształtowania postaw społecznych dążyć będzie przede wszystkim do przyciągania uwagi obojętnych, neutralizowania niechętnych oraz pozyskiwania poparcia. Podobne zdanie prezentuje Lindley Fraser, utrzymując, iż propaganda to „sztuka zmuszania ludzi do robienia tego, czego by nie zrobili, gdyby dysponowali wszystkimi danymi dotyczącymi sytuacji” (Fraser 1957, s. 1). Jowett i O’Donnell sugerują, by propagandę traktować jako proces kontroli przepływu informacji, kreowanie opinii publicznej i manipulowanie zachowaniami (reakcjami) (Jowett, O’Donnell 1999, s. 6).

Reasumując zatem teoretyczne rozważania poświęcone propagandzie w jej trzech wymiarach, wskazać należy, iż w ujęciu behawioralnym będzie to proces oddziaływania na odbiorcę, w aspekcie politologicznym – komunikowanie perswazyjne, zaś w odniesieniu do socjologii – oddziaływanie na przekonania, postawy i zachowania zbiorowości. Podkreślić należy, iż przekonania to zespół sądów opartych na przeświadczeniu, postawa zaś to przekonanie wzmocnione komponentem motywacyjnym, które implikuje określony stosunek wobec otaczającej rzeczywistości, czyli zachowania (Kosseski, Kuśmierski 1985, s. 103–106). Postawa jako względnie stała struktura psychiki stanowi zatem najbardziej pożądaný przedmiot oddziaływania propagandowego (Rajczyk 2016, s. 21). W tym znaczeniu będzie to komunikowanie perswazyjne (Jowett, O’Donnell 1999, s. 11). Jowett i O’Donnell wskazują również na komunikowanie informacyjne jako proces przekazywania informacji i instruowania odbiorców. Dobek-Ostrowska i Robert Wiszniowski określają go mianem komunikowania publicznego o charakterze formalnym (Dobek-Ostrowska, Wiszniowski 2002, s. 18–25). Z kolei David L. Altheide i John M. Johnson w odniesieniu do komunikowania informacyjnego używają miana *bureaucratic propaganda* [propaganda biurokratyczna – przyp. R.R.] (Altheide, Johnson 1980, s. 5), co traktować należy jako możliwość przejęcia kontroli przepływu informacji w organizacji. Brian Anse Patrick uważa bowiem, że biurokracja pozwala „na wykreowanie rzeczywistości definiującej propagandę, w której ludzie

mający dostęp do określonego wydarzenia mogą publikować selektywne informacje na jego temat w taki sposób, aby oni sami maksymalnie na tym skorzystali” (Patrick 2015, s. 111). Douglas Lee Eckberg podkreśla ponadto kwestię pozorowanej legitymizacji (Eckberg 1984, s. 340).

Dyplomacja publiczna a nadawanie międzynarodowe

Pojęcie dyplomacji publicznej Gifford Malone oraz Howard Frederik definiują jako działania informacyjne, edukacyjne i kulturalne skierowane za granicę w celu uzyskania wpływu na zagraniczną opinię publiczną, którego celem jest oddziaływanie na zagraniczne władze (Gilboa 2008, s. 39). Szerzej istotę dyplomacji publicznej ujmuje Beata Ocieпка, wskazując na „kształtowanie lub wspieranie pozytywnego wizerunku państwa i społeczeństwa za granicą, w tym – przez wpływanie na opinię publiczną – kształtowanie pozytywnych postaw wobec kraju nadawcy”, co – zdaniem badaczki – sprzyjać ma realizacji celów politycznych w środowisku międzynarodowym (Ocieпка 2008, s. 12). Utylitarność dyplomacji publicznej podkreśla także Davis Cross, twierdząc, że „postrzeganie państwa za granicą wpływa na jego zachowania w stosunkach międzynarodowych [...]. Celem jest poprawa tego postrzegania, która doprowadzić ma do wzmocnienia pozycji międzynarodowej państwa” (cyt. za: Ryniejska-Kiełdanowicz 2019, s. 20). Na utylitarny aspekt definiowania terminu „dyplomacja publiczna” zwraca również uwagę Paul Sharp, wskazując, że to proces budowania relacji w celu promocji interesów oraz wartości (Ryniejska-Kiełdanowicz 2019, s. 20).

Analiza funkcjonujących w literaturze przedmiotu definicji dyplomacji publicznej koncentruje się wokół kształtowania i wspierania pozytywnego wizerunku poprzez oddziaływanie na zagraniczną opinię publiczną w celu uzyskania poparcia i akceptacji dla realizowanej polityki. Do tego celu angażowana jest tak zwana miękka siła, tj. między innymi gospodarka, kultura, sport, nauka oraz organizacje pozarządowe. Odzwierciedla to ujęcie definicyjne zaproponowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej. Zdaniem MSZ dyplomacja publiczna to

[...] działania o charakterze strategicznym, koordynacyjnym i wykonawczym, które poprzez kształtowanie postaw społecznych i opinii publicznej za granicą mają na celu uzyskanie zrozumienia i poparcia dla polskiej racji stanu i polityki zagranicznej RP. Wykorzystanie mechanizmów Soft Power w dyplomacji publicznej, takich jak promocja polskiej kultury, historii, nauki i innowacji, języka polskiego, edukacji, sportu, turystyki oraz gospodarki, pozwala budować pozytywny wizerunek Polski za granicą i dobre stosunki międzynarodowe. Dyplomacja publiczna odgrywa bardzo ważną rolę obok tradycyjnej dyplomacji, a jej działalność skierowana jest do zagranicznych instytucji, organizacji i społeczeństw (MSZ, b.r.).

Aspekt oddziaływania na społeczeństwa akcentuje Brian Hocking, stosując określenie dyplomacji sieciowej tożsame z nową dyplomacją publiczną, gdzie podmiotem i przedmiotem są jednostki lub grupy społeczne (Ziętek 2013, s. 333).

Istotne znaczenie dla omawianego w niniejszym artykule zagadnienia ma kwestia nadawania za granicę programów radiowych i telewizyjnych. Ociepka traktuje je jako klasyczne, jednostronne narzędzie dyplomacji publicznej realizowane z użyciem środków masowego przekazu (Ociepka 2013, s. 182). *International broadcasting* należy jednak odróżnić od dyplomacji medialnej, którą Gary Rawnsley definiuje jako narzędzie przekazu adresowanego bezpośrednio do przedstawicieli innego państwa, ale nie do odbiorcy masowego (Kornacka 2013, s. 324). Także Eytton Gilboa uważa, że dyplomacja medialna to wykorzystanie środków masowego przekazu do oddziaływania na decydentów oraz do rozwiązywania konfliktów (Gilboa 2008, s. 38). Pośrednictwo medialne, zdaniem tego badacza, ma z kolei wymiar dyplomacji pośredników medialnych, gdzie dziennikarze występują w roli mediatorów w negocjacjach międzynarodowych.

Philip M. Taylor międzynarodowe nadawanie programów radiowych i telewizyjnych, obok dyplomacji kulturalnej, uznaje za część dyplomacji publicznej. To rozdzielne traktowanie dyplomacji publicznej i nadawania za granicę podyktowane jest, zdaniem niektórych badaczy, możliwością przekształcenia się *international broadcasting* w propagandę lub element operacji psychologicznych (Ociepka 2013, s. 167).

Biorąc pod uwagę oddziaływanie na zagraniczną opinię publiczną, międzynarodowe nadawanie programów radiowych i telewizyjnych to element komunikacji strategicznej, ujmowanej jako

skoncentrowane procesy i wysiłki podejmowane w celu zrozumienia oraz zaangażowania kluczowych audytoriów (odbiorców) dla stworzenia, wzmocnienia lub utrwalenia warunków korzystnych do realizacji narodowych interesów i celów poprzez zastosowanie skoordynowanych informacji, tematów, planów, programów oraz działań zsynchronizowanych z przedsięwzięciami realizowanymi przez pozostałe elementy władz państwowych. [...] komunikacja strategiczna oznacza skoordynowane działania w sferze informacyjnej w postaci operacji informacyjnych, dyplomacji publicznej, międzynarodowego nadawania programów radiowych i telewizyjnych oraz *public affairs* (Kacała, Lipińska 2014, s. 25–26).

W konsekwencji tak definiowanych dyplomacji publicznej i propagandy istotne staje się ustalenie relacji pomiędzy oboma pojęciami. Zdaniem Ociepki ustalenie granicy pomiędzy nimi nie jest możliwe ze względu na wzajemne przenikanie się lub uzupełnianie (Ociepka 2013, s. 90–91). Gilboa z kolei uważa, iż dyplomacja publiczna to eufemizm określający propagandę (Gilboa 2008, s. 39). Ryszard Stemplowski twierdzi tymczasem, że oba pojęcia da się zdefiniować, posługując się kryterium zaufania, które jest podstawą działań z zakresu dyplomacji publicznej (Kornacka 2013, s. 320). Gyorgi Szondi reprezentuje zaś stanowisko, iż cele dyplomacji publicznej „przesunęły się z wymiaru zachowania – skłonienie obywateli

do działania – w stronę postaw, takich jak poparcie – a przynajmniej brak sprzeciwu – dla celów polityki zagranicznej drugiego kraju” (Szondi 2008, s. 78).

Ze względu na problematykę niniejszego artykułu zmienną różnicującą będzie cel oddziaływania. „Istotą propagandy jest oddziaływanie na zachowania, podczas gdy dyplomacja publiczna dąży do zmiany postaw, a ściślej do uzyskania poparcia audytorium zagranicznego” (Rajczyk 2019, s. 77).

UATV jako państwowy kanał telewizyjny

Telewizja UATV, która nadaje swój program od października 2015 roku, emituje go w pięciu wersjach językowych, w tym w języku Tatarów krymskich. Nadawanie w językach innych niż angielski nie może przekroczyć połowy czasu antenowego. Ma to związek z międzynarodowym charakterem UATV. Oprócz dostępności w sieciach kablowych na świecie, UATV emituje sygnał także w formie *streamingu* internetowego, a oferta programowa dostępna jest też na platformach społecznościowych.

Komplementarnym elementem oferty programowej UATV jest witryna internetowa, w której również możliwe jest oglądanie programu nadawanego na żywo, a także subskrypcja newslettera z poziomu witryny. Struktura programu koncentruje się wokół serwisów informacyjnych prezentowanych regularnie co godzinę w innym języku nadawania, co wyznacza jednocześnie początek pasma programowego w formie zamkniętego cyklu. Oznacza to, że prezentowana problematyka, na przykład rozmowa z ekspertem w studio, kontynuowana jest w kolejnej wersji językowej. Godzinny blok programowy wypełniony jest, poza serwisem informacyjnym, materiałami dziennikarskimi, które dostępne są ponownie po emisji w witrynie internetowej w jednej z ośmiu kategorii tematycznych: Ukraina, Świat, Polityka, Ekonomia, Społeczeństwo, Sport, Turystyka oraz Projekty.

W każdej z kategorii zawarto podkategorie. I tak na przykład w kategorii „Ukraina” znajduje się siedem podkategorii odzwierciedlających problematykę polityki zagranicznej, w tym relacji z NATO, UE i diasporą, oraz najistotniejsze zagadnienia polityki wewnętrznej, tj. Operację Połączonych Sił w Donbasie, kwestie okupowanego Krymu czy też ukraińskich jeńców wojennych. Warto również wskazać, iż we wspomnianej powyżej kategorii dominują informacje zagraniczne związane z relacjonowaniem wydarzeń w państwach sąsiadujących z Ukrainą. Uzupełnienie serwisu zagranicznego stanowią wybrane informacje dotyczące najistotniejszych wydarzeń na świecie. W serwisie zagranicznym znajdują się też materiały dziennikarskie poświęcone tematyce rozrywkowej. Doniesienia ze świata są selekcjonowane pod kątem kierunków ukraińskiej polityki zagranicznej, to jest problematyki inijnej oraz struktur atlantyckich.

Poza kategorią „Świat”, pozostałe ukazują przede wszystkim kontekst ukraiński. To oznacza, że informacje w serwisie internetowym w formie materiału dziennikarskiego mają związek z Ukrainą lub dotyczą problematyki skorelowanej z tym państwem, jak na przykład kwestia prześladowań Tatarów krymskich na okupowanym przez Rosję półwyspie.

Metodologia badania

Celem artykułu jest ustalenie stanu faktycznego dotyczącego funkcjonowania UATV, czyli określenie statusu tego państwowego kanału telewizyjnego. Chodzi o wskazanie, czy UATV jest narzędziem propagandowym czy też służy realizacji dyplomacji publicznej. Analiza zrealizowana została na dwóch poziomach: funkcjonalnym oraz operacyjnym. W pierwszym przypadku badaniem objęto wykorzystanie UATV jako narzędzia realizacji ukraińskiej polityki informacyjnej. Stąd też przedmiotem namysłu stały się dokumenty strategiczne państwa ukraińskiego z zakresu polityki informacyjnej. W odniesieniu do tej drugiej dziedziny omówione zostały również funkcjonujące na Ukrainie rozwiązania instytucjonalne. Poziom operacyjny analizy dotyczy natomiast przeglądu oferty programowej UATV. W badaniu tym uwzględniono witrynę internetową z uwagi na trwały charakter publikowanych w niej treści w języku angielskim, w którym ze względu na międzynarodową grupę docelową emitowana jest połowa programu na antenie. Badanie zawartości emitowanego na żywo programu telewizyjnego wymagałoby rejestracji jego przebiegu w trybie całodobowym. Emisja bloków programowych odbywa się cyklicznie w oferowanych przez nadawcę wersjach językowych. A zatem ewentualna analiza nadawanego na żywo programu, uwzględniając powyższe uwarunkowania, musiałaby mieć formę analizy treści. Zachodzi jednak obawa, iż takowa analiza byłaby obciążona wadą metodologiczną, gdyż odzwierciedlałaby jedynie konkretny blok programowy emitowany w czasie rzeczywistym, którego zawartość to efekt selekcji *gatekeeper* UATV, czyli redaktorów prowadzących dane pasmo programowe w oferowanej przez UATV wersji językowej. Analiza treści bloku programowego wiązałaby się również z brakiem możliwości zbadania charakteru prowadzonej narracji nawet w sytuacji regularnego rejestrowania wybranych bloków programowych w jednej z pięciu wersji językowych. Tak skonstruowana analiza treści odzwierciedlałaby jedynie reporterski zapis bieżących wydarzeń.

Główna hipoteza badawcza zakłada traktowanie kanału UATV jako narzędzia propagandowego państwa ukraińskiego. Hipoteza ta podlegać będzie weryfikacji w oparciu o analizę zawartości wybranych kategorii tematycznych. Kategoryzowanie tych tematów obejmować będzie zagadnienia dotyczące wojny w Donbasie oraz rosyjskiej okupacji Półwyspu Krymskiego. Kwestie te zostały wyselekcjonowane z witryny internetowej telewizji UATV z uwagi na fakt, iż zarówno Operacja Połączonych Sił w części obwodów ługańskiego oraz donieckiego, jak też funkcjonowanie dawnej Autonomicznej Republiki Krymu w składzie Federacji Rosyjskiej stanowią oś dyskursu wokół samoidentyfikacji narodowej obywateli Ukrainy. O ile bowiem sprawy integracji z Unią Europejską i NATO są podstawą dyskursu politycznego, a tym samym identyfikacji politycznej społeczeństwa, o tyle popieranie koncepcji współpracy gospodarczej z Euroazjatycką Unią Gospodarczą⁴ nie jest wyznacznikiem identyfikacji narodowej.

4 Euroazjatycka Unia Gospodarcza (EUG) to wspólnota gospodarcza o charakterze rozszerzonej unii celnej powołana do życia 29 maja 2014 r. Jej członkami są: Federacja Rosyjska,

W toku dowodzenia lub falsyfikacji hipotezy wykorzystane zostaną następujące pytania badawcze:

1. Jaki jest wydźwięk prezentowanych w UATV treści poświęconych Operacji Połączonych Sił w Donbasie oraz okupacji Krymu? W jakim świetle ukazują Ukrainę jako podmiot zaangażowany w prowadzenie działań w Donbasie oraz na Krymie?
2. Czy stosowany jest selektywny dobór informacji? Czy prezentowane są także informacje mające negatywny wydźwięk?
3. Czy emitowane materiały dziennikarskie spełniają wymóg obiektywizmu dziennikarskiego? Kryterium wyróżniającym będzie stosowanie zasady rzetelności dziennikarskiej, rozumianej jako przedstawianie obiektywnego obrazu prezentowanej rzeczywistości w postaci uwzględniania lub nie stnowiska drugiej strony oraz niełączenia faktów z opiniami.

Uzyskane metodą analizy zawartości dane posłużą do falsyfikacji lub potwierdzenia hipotezy badawczej. W tym celu badana zawartość poświęcona wojnie w Donbasie oraz okupacji Krymu, opublikowana w 2019 roku, poddana zostanie w pierwszym etapie kategoryzacji wydźwięku, tj. podziałowi ze względu na kontekst (pozytywny, neutralny, negatywny), jaki prezentuje jednostka wypowiedzi dziennikarskiej⁵. Kontekst pozytywny oznacza, że zawartość analizowanej jednostki prezentowała działania strony ukraińskiej w jednoznacznie pozytywnym świetle, analogicznie kontekst negatywny oznacza negatywny wynik analizy. Natomiast wydźwięk neutralny oznacza, iż treści zawierały wyłącznie informacje, bez pozycjonowania ich w określonym kontekście interpretacyjnym. Kategoryzacja taka będzie miała wymiar rozłączny, tzn. każda z jednostek wypowiedzi dziennikarskiej może być zaliczona tylko do jednej kategorii. Tożsamy charakter będzie miało kategoryzowanie pod względem konweniowania jednostki wypowiedzi dziennikarskiej z zasadą rzetelności dziennikarskiej. Kategoryzacja pod względem kontekstu pozytywnego, neutralnego i negatywnego w żadnym wypadku nie miała charakteru analizy ilościowej. Jej celem było ustalenie, jakie kategorie jednostek wypowiedzi dziennikarskiej reprezentowały jaki wydźwięk.

Pierwsza część procesu badawczego przebiegać będzie z wykorzystaniem metody *desk research*, stosowanej w celu ustalenia korelacji pomiędzy celami ukraińskiej polityki informacyjnej a ustawowymi zadaniami UATV, które koncentrują się wokół obszarów charakterystycznych dla oddziaływania dyplomacji publicznej.

Białoruś, Kazachstan, Kirgistan oraz Armenia. Uznawana za projekt konkurencyjny wobec Unii Europejskiej.

5 Jednostkę wypowiedzi dziennikarskiej należy rozumieć jako materiał badawczy zamieszczony w serwisie internetowym UATV dla odróżnienia od materiału dziennikarskiego, który z założenia należy traktować jako spełniający kryteria obiektywizmu, w tym wypadku interpretowane jako prezentacja stanowisk stron zaangażowanych w omawiane w tak rozumianym materiale dziennikarskim zagadnienie.

Aspekt funkcjonalny

W obszarze strategicznym najistotniejszym dokumentem państwa ukraińskiego jest Doktryna bezpieczeństwa informacyjnego Ukrainy (Ukaz Prezydenta Ukrainy 2017). Opracowana przez konstytucyjny organ władzy państwowej – Radę Bezpieczeństwa i Obrony, określa ona cele i zadania władz państwowych w zakresie między innymi ochrony krajowej przestrzeni informacyjnej przed agresywnymi wpływami informacyjnymi i propagandą Federacji Rosyjskiej, zapewniania swobody realizacji potrzeb informacyjnych społeczeństwa, ochrony ukraińskiego dziedzictwa kulturowego, rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wzmocnienia powiązań informacyjnych z diasporą ukraińską, promowania jej tożsamości etnicznej, kształtowania pozytywnego wizerunku Ukrainy na świecie, dostarczania społeczności międzynarodowej szybkich, wiarygodnych i obiektywnych informacji o wydarzeniach na Ukrainie i zapewnienia dostępności kanału w języku obcym w sieciach kablowych i w transmisji satelitarnej poza Ukrainą.

Dokumentem o charakterze wykonawczym jest Koncepcja promocji Ukrainy w świecie oraz jej interesów w globalnej przestrzeni informacyjnej (Pozporjadzhennya Kabinet Ministriv Ukrainy 2016). Jego głównym celem jest wzmocnienie ukraińskiej obecności na arenie międzynarodowej między innymi poprzez angażowanie diaspory oraz dyplomację kulturalną (Piechota, Rajczyk 2018, s. 72–73). Rezultatem implementacji zarówno Doktryny bezpieczeństwa informacyjnego, jak i Koncepcji promocji Ukrainy jest utworzenie państwowego kanału telewizyjnego UATV.

Z formalno-prawnego punktu widzenia telewizja UATV (Ukraine Tomorrow) działa na podstawie specjalnej ustawy, która sankcjonuje funkcjonowanie państwowego systemu nadawczego Ukrainy składającego się z przedsiębiorstwa państwowego Multimedialna platforma nadawcza Ukrainy oraz agencji informacyjnej UkrInform (Zakon Ukrainy Pro systemu inomovlennya Ukrainy 2016). Misją UATV jest kreowanie pozytywnego wizerunku państwa ukraińskiego w społeczności międzynarodowej, jak również prezentacja oficjalnego stanowiska organów władzy państwowej. Zadaniem kanału telewizyjnego jest ponadto wsparcie informacyjne dla procesu integracji Ukrainy ze strukturami euroatlantyckimi, popularyzacja ukraińskiej kultury w świecie oraz promocja atrakcyjności inwestycyjnej Ukrainy (Zakon Ukrainy Pro systemu inomovlennya Ukrainy 2016). Jest to stacja telewizyjna, której grupę docelową stanowi publiczność zagraniczna, w tym diaspora ukraińska, informowana o wydarzeniach na Ukrainie i aktywności organów państwa.

Wyniki badań

W ramach weryfikacji hipotezy badawczej przeprowadzono jakościową analizę zawartości 835 jednostek wypowiedzi dziennikarskiej, które zamieszczono w angielskim serwisie uatv.com w 2019 roku, w tym 676 jednostek dotyczyło Operacji Połączonych Sił w Donbasie oraz 159 kwestii okupowanego Krymu (w serwisie internetowym UATV to zagadnienie określone jest jako kategoria „Krym”). W toku

badania ustalono, iż w przypadku doniesień poświęconych przebiegowi operacji wojskowej w Donbasie źródłem jednostek wypowiedzi dziennikarskiej są: informacje pochodzące z Centrum Prasowego Operacji Połączonych Sił (dowództwo wojskowe), ukraińska agencja informacyjna UkrInform oraz materiały własne UATV. W przypadku dwóch pierwszych źródeł jednostki wypowiedzi dziennikarskiej miały charakter wyłącznie tekstowy, podczas gdy w odniesieniu do materiałów własnych UATV były to treści wideo, przy czym ich analiza pozwala stwierdzić, iż nie miały wyłącznie charakteru informacyjnego. Wspomniane jednostki wypowiedzi dziennikarskiej prezentują stronę ukraińską w jak najlepszym świetle, wskazując na przykład na postępujący proces normalizacji życia codziennego w strefie konfliktu (Harvest in the Trenches 2019; First to vote 2019). Sugerują także krajowe (Female Soldier Steadfast at Frontline 2019; From Village Council Head to Soldier 2019; Forum for Military Writers in Lviv 2019) oraz międzynarodowe poparcie dla działań Ukrainy na okupowanym obszarze Donbasu (African Soldier in Donbas 2019; Ukrainian Soldiers Rehabilitation in Germany 2019).

W badaniach ujawniono występowanie jednostek wypowiedzi dziennikarskiej o neutralnym wydźwięku dla Ukrainy. Doniesienia te dotyczą przede wszystkim wizyt międzynarodowych delegacji państwowych lub przedstawicieli organizacji międzynarodowych na obszarze konfliktu zbrojnego.

Negatywny wydźwięk posiadają natomiast jednostki wypowiedzi dziennikarskiej, które stanowią omówienia informacji prasowych pochodzących z Centrum Prasowego Operacji Połączonych Sił. Doniesienia te prezentują sytuację na froncie oraz skutki przypadków naruszenia rozejmu uzgodnionego przez grupę kontaktową tzw. formatu normandzkiego. Informacje te obejmują przede wszystkim liczbę rannych oraz zabitych żołnierzy ukraińskich.

Należy wskazać, iż zawartość analizowanych jednostek wypowiedzi dziennikarskich w żadnym przypadku nie prezentuje stanowiska drugiej strony konfliktu, tzn. reprezentantów Donieckiej i Ługańskiej Republik Ludowych w przypadku doniesień o przebiegu walk i sytuacji na froncie ani też stanowiska strony rosyjskiej w odniesieniu do informacji obejmujących problematykę okupowanego Krymu lub też incydentu w krymskiej Cieśninie Kerczeńskiej, gdzie w żadnym przypadku nie podano rosyjskich zarzutów wobec ukraińskich marynarzy⁶ (Russia Moves Captured Ukrainian Vessels to Black Sea 2019). Wyjątek stanowią jednostki wypowiedzi dziennikarskiej, których źródłem jest agencja Reuters (Apple Reconsidering How to Recognize Disputed Borders 2019) lub inicjatywa informacyjna Crimea. Realities⁷ (Crimean 'Court' Extends Term for Crimean Tatars 2019; Russian Court Sentences Six Crimeans to Up to 19 Years in Prison 2019), gdzie uwzględniane jest stanowisko

6 Trzy ukraińskie okręty wojskowe 25 listopada 2018 r. próbowały pokonać Cieśninę Kerczeńską. Rosja uznała to za naruszenie granicy państwowej i pod tym zarzutem osądziła ukraińskich marynarzy aresztowanych po staranowaniu ich jednostek przez rosyjską straż przybrzeżną.

7 To projekt informacyjny ukraińskiej sekcji Radio Free Europe / Radio Liberty służący obiektywnej prezentacji informacji z zaanektowanego Krymu.

strony przeciwnej, choć sam tytuł pierwszej jednostki wypowiedzi dziennikarskiej, jak wskazuje analiza zawartości, pochodzi od redakcji UATV, a nie od autorów doniesienia. Autorzy z *Crimea.Realities* używają sformułowania „sąd kontrolowany przez Rosję” w treści. Z kolei umieszczenie w tytule rzeczownika *sąd* w cudzysłowie jednoznacznie sugeruje odbiorcy negatywny stosunek twórcy tytułu.

Warto zatem zwrócić uwagę zarówno na inkorporowanie opinii (*Debunking Russian Propaganda: Ukrainian War Crimes in Donbas 2019*), jak i konotacje językowe obecne w analizowanych jednostkach wypowiedzi dziennikarskich. W doniesieniach używane są sformułowania z jednoznacznie negatywnymi konotacjami, takie jak: rosyjska agresja/wojna niewypowiedziana przez Rosję; tzw. Doniecka i Ługańska Republiki Ludowe; siły kontrolowane/kierowane/dowodzone przez Rosję; rosyjskie siły hybrydowe; najemnicy; rosyjskie siły okupacyjne. Zaledwie dwukrotnie (na 835 analizowanych jednostek wypowiedzi dziennikarskiej) użyto sformułowania „bojownicy”, w tym raz w znaczeniu „bojownicy wspierani przez Rosję”, które *de facto* posiada neutralną konotację i odpowiada wymogom obiektywizmu dziennikarskiego (*Multiple Attacks by Russian Backed Militants in Donbas 2019; Russian Occupation Forces Planning Propaganda Offensive 2019*).

Wnioski z badań

Użycie sformułowań o jednoznacznym wydźwięku i konotacjach w jednostkach wypowiedzi dziennikarskiej serwisu internetowego UATV w odniesieniu do relacjonowania konfliktu w Donbasie oraz sytuacji na okupowanym Krymie wskazuje odbiorcy kierunek interpretacji. Jednocześnie brak prezentacji stanowiska innych stron konfliktów (tzw. republik ludowych oraz Rosji) nie pozwala mu na ukształtowanie własnej opinii na podstawie innego niż ukraiński punkt widzenia⁸. W takiej sytuacji, jeśli odbiorca chce wyrobić sobie własny pogląd na prezentowany problem, zmuszony jest szukać innych źródeł informacji. Niewątpliwie taki sposób przedstawienia rzeczywistości ma utylitarny charakter, eksponuje bowiem wizerunek Ukrainy w obu konfliktach – o Donbas i o Krym – wyłącznie w charakterze ofiary, abstrahując od tego, czy jest on prawdziwy, czy nie.

Na podstawie wyników przeprowadzonej analizy można stwierdzić brak stosowania selektywności informacji w przypadku relacjonowania konfliktu w części Donbasu. W badanych jednostkach wypowiedzi dziennikarskiej pojawiają się doniesienia o ofiarach śmiertelnych po stronie ukraińskiej. Dominują one ilościowo, ale sporadycznie podawane są także informacje dotyczące strat lub poszkodowanych po stronie samozwańczych republik ludowych. Biorąc pod uwagę sformułowane powyżej wnioski, podkreślić należy, że treści zawarte w serwisie internetowym UATV, będące odzwierciedleniem zawartości prezentowanej na antenie, stanowią przykład tak zwanego pozorowanego obiektywizmu, co wpływa na skuteczność przekazu, podnosząc jego wiarygodność u odbiorcy.

⁸ W przekazach obecny jest wyłącznie ukraiński punkt widzenia.

Narracja prezentowana w przebadanych jednostkach wypowiedzi dziennikarskich jest tożsama z oficjalną interpretacją sytuacji w Donbasie i na Krymie przedstawianą przez naczelne organy ukraińskiej władzy państwowej. Przekaz sprowadza się do konstatacji, że w Donbasie toczy się operacja kierowana przez siły zbrojne przeciwko tzw. republikom ludowym, a Krym jest okupowany⁹. Zaprezentowanie rosyjskiego stanowiska zarówno w sprawie Donbasu, jak i Krymu wypełniałoby znamiona rzetelności dziennikarskiej, co paradoksalnie pozwalałoby odbiorcy zinterpretować prezentowane okoliczności w zgodzie z ukraińską racją stanu, zwłaszcza gdyby – wedle zasady rzetelności – zaprezentować także dyskusyjny charakter argumentów przedstawianych przez ogłoszone w trybie jednostronnym republiki w stosunku do aneksji Krymu. Brak opisanej powyżej argumentacji można jedynie tłumaczyć niechęcią do replikacji stanowiska przeciwnika.

Podsumowanie

Uwzględniając stopień korelacji pomiędzy ofertą programową UATV, zwłaszcza w kontekście informowania o konflikcie w Donbasie i okupacji Krymu, a celami ukraińskiej polityki informacyjnej, wskazać należy, iż wysoki poziom tej zależności czyni z UATV narzędzie propagandy zewnętrznej państwa ukraińskiego, a nie narzędzie dyplomacji publicznej. Stosowanie sformułowań o jednoznacznej konotacji, nagminny brak prezentacji stanowiska innych stron konfliktów o Donbas i Krym oraz sugestywność prezentowanych treści pozwalają na stwierdzenie, iż w odniesieniu do wojny w Donbasie i okupacji Krymu ukraińska narracja w UATV ma charakter propagandy określanej przez Jacques'a Ellula mianem integracyjnej (Ellul 1973, s. 71–78), skierowanej do diaspory oraz obywateli Ukrainy. Ellul wskazuje także dychotomiczny podział propagandy, uwzględniając czas oddziaływania na odbiorcę. Propaganda integracyjna charakteryzuje się długim okresem ekspozycji. Na aspekt długotrwałości działań połączony z masowością uwagę zwraca także Józef Kossecki, uzupełniając zasady skutecznego oddziaływania między innymi o prawdziwość, pożądany charakter informacji (demagogia i populizm), przekaz i kontekst dostosowane do odbiorcy, zrozumiałe dla niego oraz wywołujące jego emocjonalne pobudzenie (Kossecki 1972, s. 22–24). Istotnym elementem warunkującym efektywność oddziaływania są: dostosowanie przekazu do kompetencji komunikacyjnej odbiorcy, zasady społecznego dowodu słuszności oraz zagwarantowanie atrakcyjności i aktualności treści. UATV oferuje, co prawda, kontent programowy poświęcony aktualnym wydarzeniom społecznym i politycznym na Ukrainie, jednakże stosuje selektywny dobór informacji. Brak jest przede wszystkim doniesień oraz dyskusji medialnej dotyczącej aktualnych problemów społecznych, takich jak korupcja czy

⁹ Społeczność międzynarodowa uznaje aneksję Autonomicznej Republiki Krymu przez Federację Rosyjską za niezgodną z prawem międzynarodowym, podobnie jak i poprzedzające ją referendum w 2014 r. Strona rosyjska podnosi natomiast argumenty o prawie do samostanowienia mieszkańców Krymu.

spór polityczny. Zawartość pozostałych kategorii tematycznych w witrynie internetowej telewizji zdominowana jest za to przez informacje o pozytywnej konotacji, prezentujące Ukrainę jako dynamicznie rozwijające się państwo, atrakcyjne zarówno dla inwestorów, jak i turystów. Wzmocnieniu tak sformułowanego przekazu służą także projekty własne UATV.

Biorąc pod uwagę zawartość pozostałych kategorii tematycznych w witrynie internetowej UATV, ale przede wszystkim możliwość weryfikacji źródła pochodzenia przekazów, ten państwowy kanał telewizyjny sklasyfikować należy jako przykład propagandy białej (Kula 2005, s. 100–101). Ponadto, biorąc pod uwagę interpretację istoty propagandy Jowett i O'Donnell jako procesu kontroli przepływu informacji, kreowania opinii publicznej i manipulowania zachowaniami (reakcjami) odbiorców, zauważyć można, iż UATV wyczerpuje te znamiona, używając przy tym komponentu emocjonalnego w relacjonowaniu konfliktu w Donbasie i sytuacji na okupowanym Krymie. Przekaz dotyczący tych dwóch kwestii pełni charakterystyczne dla propagandy funkcje: informacyjną, integracyjną oraz agitacyjną. Odwołując się do kryterium zaufania w definiowaniu propagandy i dyplomacji publicznej Stemplowskiego, stwierdzić należy, iż UATV nie stanowi narzędzia budowania takiej relacji z odbiorcą ze względu na selektywność prezentowanych treści.

Wspomniana selektywność może być również rozpatrywana w kategoriach informowania zniekształconego. Jedną z jego form jest pseudoinformowanie symulacyjne, gdy daną informację pierwotną przetwarza się w dwie lub więcej informacji wtórnych, na podstawie których tworzy się pozorną obfitość (Kossecki 2001, s. 59–62).

Bibliografia

- African Soldier in Donbas (2019) [<https://eng.uatv.ua/african-soldier-donbas/>; 14.09.2019].
- Altheide D.L., Johnson J.M. (1980). *Bureaucratic Propaganda*. Boston.
- Apple Reconsidering How to Recognize Disputed Borders (2019) [<https://eng.uatv.ua/apple-reconsidering-recognize-disputed-borders/>; 30.11.2019].
- Bekeshkina I. (2017). Constructing a Political Nation. Changes in the Attitudes of Ukrainians during the War in the Donbas. W: O. Haran, M. Yakovlyev (ed.). *Constructing a Political Nation. Changes in the Attitudes of Ukrainians during the War in the Donbas* (p. 1–33). Kyiv.
- Bernays E. (1928). *Propaganda*. New York.
- Debunking Russian Propaganda: Ukrainian War Crimes in Donbas (2019) [<https://eng.uatv.ua/debunking-russian-propaganda-ukrainian-war-crimes-donbas/>; 25.08.2019].
- Dobek-Ostrowska B. (1999). Propaganda jako forma komunikowania. W: B. Dobek-Ostrowska, J. Fras, B. Ociepka (red.). *Teoria i praktyka propagandy* (s. 7–28). Wrocław.
- Dobek-Ostrowska B., Wiszniowski R. (2002). *Teoria komunikowania publicznego i politycznego*. Wrocław.
- Eckberg D.L. (1984). Job-rejection Letters as Bureaucratic Propaganda. *Qualitative Sociology*, n. 7(4), p. 340–352.
- Ellul J. (1973). *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*. New York.

- Female Soldier Steadfast at Frontline (2019) [<https://eng.uatv.ua/escalation-luhansk-frontline/>; 12.04.2019].
- Forum for Military Writers in Lviv (2019) [<https://eng.uatv.ua/forum-military-writers-lviv/>; 8.05.2019].
- Fraser L. (1957). *Propaganda*. London.
- From Village Council Head to Soldier (2019) [<https://eng.uatv.ua/village-council-head-soldier/>; 1.11.2019].
- Gilboa E. (2008). *Dyplomacja w epoce informacji*. W: B. Ociepka (red.). *Dyplomacja publiczna* (s. 37–58). Wrocław.
- Harvest in the Trenches (2019) [<https://eng.uatv.ua/harvest-in-the-trenches/>; 30.07.2019].
- Jowett S.G., O'Donnell V. (1999). *Propaganda and Persuasion*. Thousand Oaks.
- Kacała T., Lipińska J. (2014). *Komunikacja strategiczna i Public Affairs*. Warszawa.
- Kornacka M. (2013). *Dyplomacja publiczna – dylematy terminologiczne*. W: B. Surmacz (red.). *Nowe oblicza dyplomacji* (s. 317–329). Lublin.
- Koscecki J. (1972). Socjotechnika propagandy politycznej. *Zeszyty Prasoznawcze*, nr 3, s. 17–25.
- Koscecki J. (2001). Elementy nowoczesnej wiedzy o sterowaniu ludźmi. *Socjotechnika, socjocybernetyka, psychocybernetyka*. Kielce.
- Kosseski A., Kuśmierski S. (1985). *Teoria i praktyka propagandy*. Warszawa.
- Kula H.M. (2005). *Propaganda współczesna. Istota – właściwości*. Toruń.
- Lakomy M. (2019). *Doktryna Bernaysa. Demokracja – między propagandą a public relations*. Kraków.
- Lasswell H. (1927). The Theory of Political Propaganda. *The American Political Science Review*, n. 21(3), p. 627–631.
- Multiple Attacks by Russian Backed Militants in Donbas (2019) [<https://eng.uatv.ua/multiple-attacks-russian-backed-militants-donbas/>; 6.11.2019].
- MSZ (b.r.). *Dyplomacja publiczna* [<https://www.gov.pl/web/dyplomacja/dyplomacja-publiczna>; 16.05.2019].
- Ociepka B. (2008). *Dyplomacja publiczna jako forma komunikowania międzynarodowego*. W: B. Ociepka (red.). *Dyplomacja publiczna* (s. 11–35). Wrocław.
- Ociepka B. (2013). *Miękka siła i dyplomacja publiczna Polski*. Warszawa.
- Patrick Anse B. (2015). 10 przykładów propagandy, przeł. J. Sugiero. Gliwice.
- Piechota G., Rajczyk R. (2018). Institutionalization of Ukraine's Information Policy as a Function of Strategic Communication. *Srodkowoeuropejskie Studia Polityczne / Central European Political Studies*, n. 3, p. 65–80.
- Pozporyadzhennya Kabinet Ministriv Ukrayiny Pro skhvalennya Kontseptsiiy populyaryzatsiiy Ukrayiny u sviti ta prosuvannya interesiv Ukrayiny u svitovomu informatsiynomu prostori vid 11 zhovtnya 2016 r. No. 739-r.
- Rajczyk R. (2016). *Nowoczesne wojny informacyjne*. Warszawa.
- Rajczyk R. (2019). *Oblicza współczesnej propagandy. Przypadek tajwańsko-chińskiej wojny informacyjnej*. Katowice.
- Russia Moves Captured Ukrainian Vessels to Black Sea (2019) [<https://eng.uatv.ua/russia-starts-moving-ukrainian-capturted-vessels/>; 17.11.2019].
- Russian Court Sentences Six Crimeans to Up to 19 Years in Prison (2019) [<https://eng.uatv.ua/russian-court-sentences-six-crimeans-19-years-prison/>; 12.11.2019].
- Russian Occupation Forces Planning Propaganda Offensive (2019) [<https://eng.uatv.ua/russian-occupation-forces-planning-propaganda-offensive/>; 1.04.2019].

- Ryniejska-Kiełdanowicz M. (2019). *Dyplomacja publiczna Unii Europejskiej*. Warszawa.
- Szondi G. (2008). Filary zarządzania reputacją: dyplomacja publiczna w Europie wschodniej z perspektywy *public relations*. W: B. Ociepka (red.). *Dyplomacja publiczna* (s. 59–86). Wrocław.
- Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 lyutoho 2017 roku No. 47/2017 Pro Doktrynu informatsiynoyi bezpeky Ukrainy Nov. 6, 2017 [<https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>; 12.12.2019].
- Ukraine and Russia Discuss Transfer of Captured Vessels (2019) [<https://eng.uatv.ua/ukraine-russia-discuss-transfer-captured-vessels/>; 16.11.2019].
- Ukrainian Soldiers Rehabilitation in Germany (2019) [<https://eng.uatv.ua/ukrainian-soldiers-rehabilitation-germany/>; 15.05.2019].
- Zakon Ukrainy Pro systemu inomovlennya Ukrainy (Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2016, No. 4, st. 37, ctattya 6.
- Zakon Ukrainy Pro osoblyvosti derzhavnoyi polityky iz zabezpechennya derzhavnoho suverenitetu Ukrainy na tymchasovo okupovanykh terytoriyakh u Donets’Kiy ta Luhans’Kiy oblastyakh Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2018, No. 10, st. 54.
- Ziętek A. (2013). *Dyplomacja publiczna jako instrument soft power*. W: B. Surmacz (red.). *Nowe oblicza dyplomacji* (s. 331–346). Lublin.

STRESZCZENIE

Artykuł prezentuje wyniki analizy funkcjonowania UATV – ukraińskiego państwowego kanału informacyjnego skierowanego do publiczności zagranicznej. Badania realizowane są w kontekście działalności operacyjnej telewizji o międzynarodowym zasięgu nadawania metodą *desk research* oraz metodą analizy zawartości przekazów publikowanych w 2019 r. w witrynie internetowej kanału telewizyjnego w odniesieniu do konfliktu zbrojnego w Donbasie oraz funkcjonowania zaanektowanego Krymu. Oba zagadnienia polaryzują społeczeństwo ukraińskie przede wszystkim w aspekcie identyfikacji narodowościowej. Z uwagi na szczególnie charakter UATV jako kanału telewizyjnego realizującego cele informacyjne państwa ukraińskiego, stanowi on narzędzie propagandowe, a nie kanał uprawiania dyplomacji publicznej.

Słowa kluczowe: UATV, propaganda, międzynarodowe nadawanie programów, Donbas, dyplomacja publiczna, Krym